Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Opera

P. 1-3 nebst Inventarium

Gerson, Jean

[Straßburg], 1488

Documentum notabile de sacramento altaris

urn:nbn:de:bsz:31-300776

Visual Library

talis blaſfemie que ipſam pſonã vexat.
Tertiũ documentũ eſt vt diligẽtiſſime ab
oĩbus caueat ne quis aliquo modo quic
q̃ꝫ dicat aut faciat vel ſcriptis vel picturis
vel geſtibꝫ vel figuris quibuſlibꝫ/ coram
vtriuſq̃ꝫ ſexus pueris ſiue iuuenibꝫ vnde
poſſit in eis cauſari poſtmodũ huiuſmo
di nefarie aut aliarũ quarũcunq̃ꝫ turpiuꝫ
cogitationũꝫ incentiuũ. Prout proch do
lor nonnulli facere non verentur qui ſine
omni neceſſitate ꝛ ex mera ſua carnalitate
ſeu animi leuitate/ loquũtur audacter de
ſecretis matrimonij. aut ꝯ fidẽ. contra de
um eiꝰ q̃ꝫ ſcrãm humaĩtatẽ. vel contra ſan
ctos p modũ ioci vel alias leuiter. coram
puellis ꝛ iuuenibꝫ. aut p turpes picturas
aut p geſtus laſciuos/ innocentũ eorum
pũt corda Aut q̃ caniculos vel cattos aut
pullos vel alias beſtias laſciuiẽtes ꝛ ad la
ſciuias ꝛ turpes cogitatꝰ de facili inſpiciẽ
tiũ aĩos puocare valẽtes/ nutriũt/ ꝛ ab hu
iuſmõi taliũ viſu auditu ꝛ tactu/ pueros ꝛ
puellas inocẽtes nõ caute cuſtodiũt. ſꝫ ſi
ne oĩ verecũdia corã eis cũ his turpia fi
eri pmittũt/ in magnũ ſuũ ꝛ taliũ innocẽ
tũ piculũ aĩaꝝ. De facili nãq̃ꝫ pueri etiaꝫ
innocẽtiſſimi/ occaſiõe ex hmõi nefando
rũ auditu viſu tactu vel ꝛc̃. data cogitabũt
inimico coopante/ vtinã nõ ex cogitatiõe
etiã ope poſtmodũ cõpleant/ q̃ loq̃ nõ lꝫ.
Sꝫ dimittamꝰ illa ꝛ eueniamꝰ ad alia.
Quartũ documentũ eſt. Tentatio illa
grauis ꝛ turpis blaſfemie ſeu q̃cunq̃ꝫ alia
que in ſola cogitatõe adhuc verſat ꝛ vincit.
vt cõiter melius/ eã contẽnendo/ obliuio
ni tradendo et ſe de ea excutiẽdo ꝛ ad alia
fortiter mentẽ trahendo. q̃ꝫ multũ cũ ipa
litigando repugnãdo ꝛ diſputãdo. Ratõ
efficax eſt hꝰ. de quanto eni nitit q̃s ſufflã
do fortiter extinguere magnũ ignẽ de tan
to ignis amplꝰ inflãmeſcit vehemẽtiꝰ. et
augeꝛ citius. Silr eſt de potentia hoĩs
imaginatiua ſiue virtute fantaſtica. qꝛ q̃n
to magis aliq̃ ſpecie apphenſiua/ p cogi
tatões ꝯpugnãtes fricat ꝛ mouet/ tãto for
tius in ipſa figit ꝛ indelibiliꝰ fortificat. Ni
hil ergo cõſultius/ niſi vt trãſeat facilr in
his. ꝛ nõ nimis immobilr ꝛ q̃ſi ex directo
eis repugnet ſꝫ q̃ſi ex aduerſo p indirectũ
alia videlꝫ in cogitatu fortiter appreben
dendo. Et vt breuiter remedium breue di
cã. aqua penitẽtie in lacrimis corpis/ ꝛ ge
mitꝰ ſpũs in ꝯtritõe cordis p pctis: hac
malã tentatõeꝫ ꝛ q̃ꝫcũq̃ꝫ aliã maculã aĩe
efficaciꝰ abluit purgat ꝛ extinguit. Experto
credat. ſi tñ (vt ſupra monuimus) diſcre
tio nõ deſit Ita vt caput ſenſus ꝛ rõ nõ le
dant. Et dũmodo firma ſpes de dei miſe
ricordia nõ abſit. Ita vt ex nimio timore
offenſionis diuie in deſperatõnis voragi
nẽ nõ labat. deficimꝰ quippe ex nobis in
cũctis. ſed nõ vſq̃ꝫq̃q̃ꝫ ad pditõem grẽ dei
Ipſe eni nouit ſuſtẽtare noſtrã inſufficiẽ
tiã ꝛ infirmitatẽ plus q̃ꝫ pr̃ ꝛ mr̃ qui nos
ſm carnẽ genuerũt. dũmõ nos noluerimꝰ
ſponte declinare extra eiꝰ ꝯfidentiã ꝛ diui
nã caritatem. Finit

Sequitur documẽ tum notabile eiuſdem cancellarij de ſacramento altaris.

z

Qui eſuriẽtes implet bonis. iuſſit
nos orare tanq̃ꝫ paupes ꝛ mendi
cos ſꝫ filios a prẽ q̃ eſt in celis. pa
nẽ noſtrũ q̃tidianũ da nobis hodie. Tu
da q̃ vere es amicus ille euangelicꝰ ad quẽ
eundũ eſt media nocte pñtis miſerie. petẽ
do querẽdo pulſando. Commoda mihi
tres panes. cõmndo hoc eſt cuꝫ modo da
vel cõmode da/ id eſt ad cõmodũ da Qm̃
amicus meꝰ venit de via vt ponã ante illũ
amicus veniẽs de via/ pt intelligi vel ſpi
ritus proprꝰ/ ab euagatiõe ſe colligẽs vel
noſter primꝰ viuus aut mortuꝰ ſuffragijs
indigẽs. vel ipſe xps. ad oſtiũ ſtans ꝛ pul
ſans ꝛ cenare volens. Amicus autẽ eſt ipe
deus ad hoieꝫ triplr. Vno mõ ſicut domi
nãs ad liberũ ſubditũ. Alio mõ ſicut pa
rens ad filiũ delicatũ Tertio mõ ſicut ſpõ
ſus gerens ſe ſicut philocaptũ ſeu inamo
ratum gallice amij p amours. quod ſonat
dilectus et dilecto. Amicus autẽ iſte eſt p
prie potens cõmodare. a quo oẽ donum
fontalr ꝛ iniciatiue/ liberalr ꝛ irreditiue/
indeuiabilr ꝛ termiatiue. q̃ſi circulo q̃daꝫ
intelligibili vnde fit vt repetãt ꝓprios q̃q̃ꝫ
recurſus/ nec maneat vlli traditus ordo. ni
ſi qd fini iũxerit ortũ. ſubtilemq̃ꝫ ſui fece
rit orbem Amicꝰ autẽ veniẽs de via q̃s pa
nes alios petere pt/ q̃ꝫ corpales ſpũales et
ſacrãles: ꝛ hec oĩa ſunt vnꝰ panis. vnꝰ do
minꝰ ꝛ trinꝰ. qui ſolꝰ eſt panis ſm verã no
mĩs interptatõem. Panis eni dicit a pan
qd eſt totũ. Et q̃d totũ niſi ſolus deꝰ: Si
cut ꝛ nihil aliud pfectũ eſt. q̃ eſt oẽ bonũ iu
xta illud dictũ Moiſi. Oñdã tibi oẽ bonũ.

Propterea vt ad cāpēdiū veniamus
Panis ſacralis ſolus et ꝓprie dicēdus eſt
quotidianꝰ et ſupſubſtātialis. qui noſter
eſt. nobis datus. nobis natus. nobis mi-
rabilr/ ſup omnē eſtimatōem vtiliter mi-
niſtratꝰ. Miniſtrat itaqȝ/ ſicut hoſtia ⁊ ob
latio. ſicut cōio ⁊ incorꝑatio. ſicut viaticū
⁊ refectio. Et recipit ad inhabitatōem cō-
ſecratōem ⁊ ſanctificatōem. recipit ad ſui
trāſformatōem ⁊ vnionē. recipit ad nutri
tionē ⁊ oblectatōem. Et hec oīa ꝑ excellē-
tiā omnimodā. qm̄ excedit oēs hoſtias
oblatōes ⁊ holocauſta/ veteris ⁊ noue leg̃
quantūcūqȝ multiplicatas Copulat inſu
per oīa eccleſie mēbra influēs motū ⁊ ſen-
ſum meritoꝝ ⁊ virtutū vt fiāt cor vnū ⁊ aīa
vna ⁊ vnū corpꝰ in dño Extēdit ſe deniqȝ
ad refectōem ſeu reparatōem oīs virtutis. tā
corꝑalis q̄ȝ ſpūalis prout eſt neceſſe. et ſi-
cut petimꝰ dicētes panē noſtꝝ quotidia-
nū. ⁊ ſupſubſtantialē (vt ait Luc) da nob
hodie Et dat ꝑfecto amico petēti querēti
pulſanti ꝑſeuerāter/ quotqt hȝ neceſſari-
os ſicut ille q̄ verus ⁊ ſolꝰ amicꝰ ⁊ adiutor
eſt in oportunitatibꝫ ī tribulatōe. q̄ dicit
Nunqd pt mr̄ obliuiſci filij vteri ſui. vt ñ
miſereat eiꝰ ⁊ ſi illa fuerit oblita nō tñ ob-
liuiſcar vos. Et rurſus. ſi noſtis bona da-
ta dare filijs veſtris. q̄nto magis pr̄ veſter
celeſtis dabit ſpūm bonū petētibꝫ ſe.

V Tripliciter autē offert panis iſte ſacra
liter Prio in ꝑſona totiꝰ eccl̄ie ꝓ ſua gene
rali refectōe. Scḋo ī ꝑſona ꝓpria ſacerdo
tis ⁊ debita miſtratōe Tertio in ꝑſona ꝯfe
rētiū ſtipēdia ꝓ miſtri ſuſtētatōe. Rurſus
offertur vt ſatiſfactio ꝓ penis ⁊ vt deletiua
macule venial̄. ⁊ vt petratiua grē primicia
lis Offerētis āt intētio habitual̄ bona
eſt. virtual̄ melior. actual̄ optima Ob-
latio ſilr̄ ſi fiat abſqȝ ꝯſcīa pcti mortalis ⁊
alteriꝰ īpedimēti legitimi/ licet cū ſcrupu-
lo ⁊ tepore bñ fit. Si ſine ſcrupulo ⁊ cum
feruore: meliꝰ fit. Si cū exultatōne ſpūs ⁊
iubilatōe optime fit Sic ei dr̄ de primiti
uis eccl̄ie diſcipul̄ ꝑſeuerātibꝫ in cōicatōe
fractōis panis Act. ij. q ſumebāt cibū cū
exultatōe ⁊ ſimplicitate cordis. ⁊ hoc q̄ ad
ſe. collaudātes deū ⁊ hñtes grāz ad oē ꝑle
bē. ⁊ hoc q̄ ad deū ⁊ primū Seqtur fructꝰ
Dñs āt augebat q̄ ſalui fierēt q̄tidie in id
X ipm Sumēdꝰ eſt panis iſte iubēte xp̄o
q̄ eſt panis ipe ī mēoriā ſui. Et hoc triplr̄
fieri pt Quāuis ſi xp̄m ſm carnē cognoue

rimꝰ. non tñ ſm carnē cognoſcimꝰ ſupple
tanq̄ȝ moriturū/ nihilominꝰ in lūine fidei
reuoluētes ocl̄os ad ea que pro nobis ſu-
ſcipe dignatꝰ eſt: ꝯſideramꝰ infantiā. ⁊ oēȝ
vſqȝ ad tricecimū annū ꝯuerſatōez ꝓ refe-
ctōe lactea/ ꝯcupiſcibilis Cōſideramꝰ pre
dicatōem ꝓ illuīatōe rōnalis. cōſideramꝰ
paſſionē/ ꝓ ſtabilitōe ⁊ exaltatōe iraſcibil̄
Dubitabit forſan aliq̄s/ maxīe peccōr/
conſciꝰ imūdicie ⁊ iniq̄tatis ſue/ ꝑgere ad
amicū q̄ reſpicit terrā ⁊ facit eā tremere. de
um vltionū. deū terribilē ſup oēs deos. re-
formidabit dicere. Amice cōmoda mihi
tres panes. Venit iſta cōſideratio cuidaȝ
ex deſiderātibꝫ deū. vt quaſi cōplectēs di-
ceret. deꝰ cordis mei. deꝰ amor ⁊ deſideriū.
deꝰ dulcis amor meꝰ Repreſſit ſe ꝯtinuo.
reuolutꝰ in indignitatē ⁊ ꝑuitatē ſuā. Sȝ
agente ſpū q̄ ſtimulabat cor recepit: nō in
ſe amāte ſed in deo ſpem reponēs Cōſide
rauit/ amorē dici nedū paſſiue ſȝ actiue. ⁊
vidit q nullꝰ vnq̄ȝ amator vel amor actiue
etiā inſaniſſimus ⁊ philocaptꝰ ꝑ amore tā
tundē amauit affectu ⁊ effectu/ q̄ȝ amoro-
ſiſſimꝰ dñs noſter Jeſus xp̄s deꝰ dilectōis
aīam rōnalem amauit. ſit illa peccatrix ſit
ſaluata. ⁊ qḋ diſtiguit peccatricē a ſaluata
Oēs eni peccauerūt ⁊ eguerūt grā dei Ne
q̄ȝ ꝓus dileximꝰ eū. ſed ꝑor dilexit me inq̄t
Apl̄s ⁊ tradidit ſemetipm̄ ꝓ me nō ex opi
bus Neqȝ minꝰ ideo q: ꝓ multis. ſed neqȝ
minꝰ ꝓ nō ſaluatis. imo tātomagis q̄dā-
mō/ q̄ plus doluit ꝓ talibꝫ ⁊ de talibꝫ. ꝓpter
quoꝝ ingratitudinē q: nō receperūt eum
vel in fidelitatē. mors ſua gl̄oſa de ſe ſuffi-
ciēs efficaciā nō eſt ꝯſecuta. Cōſideres
obſecro tu q̄ſq̄s es egens triplici pane et Y
vnico qḋ eſt verbū dei. ꝯſideres quanta fi
ducia ibis media nocte ad amicū iſtum q̄
maiorē caritatē nemo hȝ/ ⁊ hoc media q̄-
dā nocte ſub vmbraculo ſpecieꝝ ſacramē
taliū. ſub nebula. in cuꝰ feſtinatōe eſt me-
dicina oīm Et dices ad eū Amice. Nūq̄d
nō verꝰ amicꝰ ⁊ ſolꝰ amicꝰ ille fuit ⁊ eſt. q̄ ꝑ-
or dilexit te. q̄ tradidit ſemetipm̄ ꝓ te q̄ de
captiuitate ⁊ morte ꝑpetua redemit te/ nō
gratis ſed ꝓprio ſanguie. q̄ iuſſit diligi ſe.
pollicēs ineſtimabile premiū ſi facias. cō
minās horribile ſuppliciū ſi renuas. Si
vendere vis amorē tuū emit illū. q̄ſi reco-
gitans illō amatoriū Si vis amari ama.
Si gratis ꝑſtare volueris/ nullꝰ inuenietꝰ
dignior in quo tuum reponas amorem.

Quiſquis hec recogitauerit/alto et fideli
animo.nō poterit nō amare amorē ſuum
talē.qui pure grat⁹ eſt ex amore.nō ex me
ritis vel vtilitate vel oblectatiōe.ſed ſolus
amor ꝑ amorē. put Salomon dictus eſt
amabilis dn̄o nō q2 mererek qui tāta de/
meruit.nec (vt dicit) ꝑ ſuis pulcris ocul'/
ſed gratuito prorſus amore ꝓueniēte. nec
aliud ꝑter amorē querēte. ¶ Tu fac ⁊ red/
de ſilr.ama amantē te/⁊ ſi nō pari affectu
nec affatu.nec effectu Fac quod tuū eſt.de
ſidera/etſi deſiderare nō ſufficis/deſidera
deſiderare et cōcupiſcere. qm̄ deſiderium
pauperꝝ exaudiuit dn̄s. Fiet vt aliqn̄ cor
accēſum inflāmek amore.⁊ ita lucebit ⁊ ra
diabit latiſſime amor tu⁹/ambiens totā
ſperā actiuitatis tue.nedū vſqꝫ ad celū ſed
etiā ſupra celū celoꝝ. Dices ex ſentētia il/
lud amatricis inſane ſed cupiētis Ille me
os primus q̄ me ſibi iunxit amores. Ab/
ſtulit.ille habeat ſecum ſeruetqꝫ ſepulcro.
Prim⁹ itaqꝫ qui ſibi te iunxit/q̄s ali⁹ fuit
niſi creator tuus: Quid eni prius merue
ras: Habeat ille amores tuos/prim⁹ ⁊ ſo/
lus ſecū.⁊ tuo ſuoqꝫ ſeruet ſepulcro/exhi/
bitur⁹ eos vbi nō habebit finē amor Trāſ
fer ad te vulgare carmen illō nō petulāter
ſed vtilr. Ames ꝓmiers amours ieme ren/
drai.hoc eſt.Ego me referā vel reducā ad
primos amores meos. Uide q̄ſo qui fue
rint ꝓmi amores tui ꝑterqꝫ illius/de quo
Apl's. Deus autē qui diues eſt in miſeri/
cordia/ꝓpter nimiā caritatē ſuā q̄ dilexit
nos/cū eſſemus mortui peccatis/ cōuiuifi
z cauit nos xp̄o. ¶ Conſequēter adaptari
pn̄t conſideratōes varie/circa panē hunc
ſacramētalē ⁊ ſupſubſtātialē/ſub diuerſis
ſilitudinib' ⁊ ſimbolis/ſub quadā incōne
xione cōnexis.ſicut oia q̄ fiūt in mūdo/re
ducunk ad monadē q̄ eſt vn⁹ deus. Noſtꝝ
hic ⁊ nūc eternitatis ⁊ tp̄is. centꝝ ſcꝫ eter/
nitatis q̄d vbiqꝫ eſt ⁊ circūferētia nuſqꝫ Et
poſtremo q̄ ꝑſeuerauerit pulſans/dabit
amic⁹ panes quotqt hꝫ neceſſarios.q̄ pro
fecto oēs quotqt ſunt/ſunt vnū neceſſari/
um.qd eſt res hui⁹ ſacramēti.vnitas vide
licet corpis myſtici.q̄ fit vt vnus panis et
vnū corpus mlti ſum⁹ oēs qui de vno pa
ne ⁊ de vno calice ꝑticipam⁹ Unā hāc pe/
tebat Dauid a dn̄o ꝙ ꝑticeps eſſet oīm ti
mentiū ¶ Beat⁹ q̄ mādducat hūc panē in
regno celoꝝ qd eſt eccl'ia.q̄ panis eſt ange
loꝝ nō ſacramētalr vt nobis ſed ſpūalr

⁊ cōformitate etſi nō ſpecifica qm̄ anglos
xp̄s non apphendit.cōformitas tamē eſt
in genere intellectualis nature.quā in hu
manitate ſuſcepit xp̄s.hoc eſt.ad ſe cepit
in īcarnatōe.ſed ⁊ quotidie ſuſcipit come
dentē ſe. nō tanqꝫ cibū carnis ſed ſpūs. q̄
in deū ſuo modo ꝯuertik ⁊ fit vn⁹ cum deo
ſpūs. Propterea voluit in ſcripturis bea/
titudinē xp̄s ſignificare ſub comeſtionis
nomine. Non enī eſt coniūctio primior
realior ⁊ intimior qꝫ cibi ad cibatū. Veri⁹
ergo xp̄s comedit nos ſuſcipit nos ⁊ cōti/
net in hoc ſacramēto/ qꝫ nos ipm̄. exēplo
forme atqꝫ materie.qꝫuis ibi ſit reciproca
tio mirabilis.q2 viciſſim vnū eſt in altero
qua verificak illud xp̄i Qui manducat me
am carnē ⁊ bibit meū ſanguinē/in me ma
net:⁊ ego in eo Hoc eſt exeniū ſingulare
quod ſacerdos celebrās dat eccleſie tā in
corpe qꝫ in mēbris Btūs igik qui celebrat
maxime ſi nō expertē ſe fecerit ꝑ indignita
tem tāti doni.quod amicus nō ſolū com
modat vt petebak quaſi reddendū.ſed dat
poſſidendū.nec ad ternariū coartat. ſꝫ ad
oēm prorſus neceſſitatē dat ſufficiēter et
accumulat.q2 merita ſupplicātiū excedit
et vota ¶ Finaliter/ſi grām dicit ſapiens
vn⁹ eſſe ꝑadiſum in benedictōib'/nūquid
nō eukariſtia q̄ per excellentiā dicik bona
grā/rite dicek ⁊ erit ꝑadiſus. Eſt igitur re/
cipiens eucharistiā/ꝑticeps illius ſupad
mirande dignitatis.ꝓmiſſi ꝑticeps / qd
dn̄s petēti latroni dn̄e memēto mei dum
veneris in regnū tuum iureiurādo dixit.
Amē dico tibi/hodie mecū eris in ꝑadiſo
Ubi papa ibi Roma.vbi rex ibi regnum.
Gaudeat idcirco ſacerdos ⁊ tāte felicitati
nō ſit ingratus.nec abijciat grāꝫ dei q̄ nu
trix eſt oīm vt dicit alter ſapiens.⁊ de qua
Apl's. Gratia dei vita eterna. Sit illō ho
die hic ⁊ nūc tp̄is ꝑ ſpem ⁊ ſubarratiōem ⁊
hic ⁊ nūc eternitatis ꝑ finalē anime perſe/
uerantis aſſecutionem. ¶ Finit

¶ Sequūtur epiſto ¶ ⁊ le quedā eiuſdem cancellarij.

Um placuit humili caritati Re/
uerendiſſimi patris ac precepto/
ris mei ꝑcipui quē circūſpectiōe ⁊
diſcretōne fideliſſima preditū eſſe nullus
negat qui eū cognouerit Is eſt cameracē